

Technology and Heaven

Anuj Abhabhirom

ABSTRACT

Cultural evolution has great roles in human evolution and social development. Culture can be split into 2 parts: technology as a primary driving force and heaven as goals and ideology. In the past, heaven was interpreted for the sake of the ruling class and the priests. Science Revolution in the 16th century created the secular world, that has new interpretation of heaven as commodity to be consumed in this world. The progress of high technologies during the past 50 years brought immense changes to human evolution and social development. Which ways could technology lead us? To heaven on earth for all?, or the horror of human extinction?, or "new" ethics of new "social contract"? We assume that, without new ethics and commitments, high technology will not have a nice future.

เทคโนโลยีกับสวรรค์

อนุช อภาภิรมย์

บทคัดย่อ

วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อวิวัฒนาการของมนุษย์และพัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน นั่นคือส่วนที่เป็นแรงขับเคลื่อนเบื้องต้น ได้แก่เทคโนโลยี กับส่วนที่เป็นอุดมการณ์และจุดหมายในนี้ ได้แก่สวรรค์ สวรรค์ในอดีตมักถูกตีความเพื่อผลประโยชน์ของผู้ปกครองและนักบวช การปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 16 ได้เสนอการตีความสวรรค์ใหม่ตามระบบตลาด ทำให้สวรรค์อันเป็นโลกของพระเจ้ากลายเป็นโลกบนดินหรือโลกียโลก เทคโนโลยีขั้นสูงที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะ 50 ปีมานี้ อาจก่อผลกระทบอย่างสูงต่อวิวัฒนาการของมนุษย์และพัฒนาการทางสังคม เทคโนโลยีจะนำมนุษย์ไปสู่ที่ใด? - สวรรค์บนดินสำหรับทุกคน? การสูญพันธุ์ของมนุษย์แบบมีคสังขยา? หรือการเกิดจริยธรรมหรือสัญญาประชาคมใหม่? เราเห็นว่าเทคโนโลยีขั้นสูงไม่อาจมีอนาคตที่ดีได้หากขาด จริยธรรมและการผูกมัดใหม่

คำนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สร้างเครื่องมือ ดังนั้นจึงสร้างวัฒนธรรมด้วย เครื่องมือและวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นน่าจะมีบทบาทสำคัญในการวิวัฒนาการของมนุษย์เอง ซึ่งที่สำคัญ ได้แก่ การมีสมองใหญ่อย่างรวดเร็วจากราว 600 ลูกบาศก์เซนติเมตร เป็น 1,350 ลูกบาศก์เซนติเมตร ในเวลาเพียงราว 2 ล้านปี วิวัฒนาการอย่างรวดเร็วทางกายภาพได้มายุติลงเมื่อเกิดมนุษย์สมัยใหม่ชื่อว่าโฮโมเซเปียน ขึ้นเมื่อราว 1 แสนปี วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรมได้เร่งจังหวะเร็วขึ้นเมื่อมนุษย์ทำการปฏิวัติทางการเกษตร สร้างความมั่งคั่งและชุมชนขนาดใหญ่ขึ้น แนวคิดเรื่องสวรรค์จึงได้เกิดขึ้นมา ทั้งเพื่อให้ความอบอุ่นคุ้มครองและแรงบันดาลใจ สวรรค์ในช่วงแรกมีลักษณะศักดิ์สิทธิ์ตามคำอธิบายของศาสนาและลัทธิความเชื่อ แต่ก็มี ความพยายามที่จะสร้างสวรรค์บนดินขึ้นด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีตั้งแต่เริ่มมีอารยธรรมขนาดใหญ่ หลังการปฏิวัติวิทยาศาสตร์และปฏิวัติอุตสาหกรรม เทคโนโลยีช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างสวรรค์บนดินขึ้นได้ แต่ก็มีปัญหาการต่อสู้ระหว่างธรรมะกับมาร เทคโนโลยีขั้นสูงอาจจำเป็นต้องอาศัยจริยธรรมใหม่

1. จากมนุษย์ผู้เดินตัวตรงสู่เครื่องมือและเทคโนโลยีขั้นสูง

ตั้งแต่เมื่อราว 7 ล้านปีมาแล้ว มีสัตว์หลายตระกูลซึ่งนักวิทยาศาสตร์เรียกชื่อรวมกันว่าโฮมินิด (Hominid) ได้วิวัฒนาการให้เดินตัวตรงสองขา (Bipedalism) อันเป็นการแยกสายวิวัฒนาการอย่างเห็นได้ชัดระหว่างวานร (Ape) กับเผ่ามนุษย์ และเป็นการแยกเผ่ามนุษย์ออกจากสัตว์อื่นทั้งปวง

การเดินตัวตรงสองขา ทำให้โฮมินิดมีมือที่เป็นอิสระในการหยิบฉวยและถือสิ่งของได้ และที่สำคัญทำให้มือวิวัฒนาการได้อย่างมาก จาก “ลูซี” (*Australopithecus Afarensis*) อายุระหว่าง 3.6–2.9 ล้านปีมาแล้ว ซึ่งมีข้อมือที่ยึดแข็ง ไปสู่โฮโม ฮาบิลิส (*Homo Habilis*) ซึ่งบางท่านกล่าวว่าเป็นบรรพบุรุษโดยตรงของมนุษย์ อายุระหว่าง 2–1.6 ล้านปีมาแล้ว (บางคนกล่าวว่าเกิดขึ้นราว 2.5 ล้านปีมาแล้ว) ซึ่งมีมือได้พัฒนาไปมากจนสามารถสร้างเครื่องมือได้ และมีสมญาว่าเป็นมนุษย์ช่าง (Handy Man) พบ “โรงงาน” เครื่องมือหินที่หุบเขาโอลเดอไว (Olduvai Gorge)

ซากเครื่องมือเก่าแก่ที่สุดที่พบได้อายุราว 2.34 ล้านปี อาจเป็นไปได้ที่โฮมินิดพวกออสเตรโลพิเธอซสามารถสร้างเครื่องมือขึ้นได้ แต่ยังไม่พบหลักฐานชัดเจน สำหรับมนุษย์ (*Homo*) เมื่ออุบัติขึ้น ก็สามารถสร้างเครื่องมือได้ มีซากดึกดำบรรพ์ที่แสดงว่าวานรชิมแปนซีรู้จักใช้เครื่องมือ ได้แก่ ค้อนหิน เพื่อทุบผลไม้เปลือกแข็งเป็นอาหารตั้งแต่เมื่อราว 5 ล้านปีมาแล้ว แต่การสร้างเครื่องมือเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แสดงถึงวิวัฒนาการของสมองและมือในระดับสูง มือพัฒนาไปโดยมีหัวแม่มือขนาดใหญ่ สามารถจับยึดสิ่งของได้แน่น มีข้อมือที่ยึดหยุ่น หมุนได้ ช่วยให้ทุบหรือ

ขว้างได้แม่นยำ มองได้พัฒนาใหญ่ขึ้น สามารถคิดวางแผนได้ล่วงหน้า รู้ว่าจะใช้หินแบบใดเป็นตัวต่อยหินอื่นให้เป็นเครื่องมือ ตั้งแต่โฮมินิดได้เดินตัวตรงสองขาต้องใช้เวลาานกว่า 4 ล้านปีจึงรู้จักสร้างเครื่องมือได้

นวัตกรรมสำคัญอีกอย่างหนึ่งได้แก่การรู้จักใช้ไฟซึ่งปรากฏหลักฐานครั้งแรกเมื่อราว 1.5 ล้านปีมาแล้ว การค้นพบ 2 อย่างได้แก่การทำเครื่องมือหินและการใช้ไฟ อันกล่าวได้ว่าเป็นเทคโนโลยีสำคัญรุ่นแรกของมนุษย์ เทคโนโลยีดังกล่าวช่วยทำให้มนุษย์สามารถหาอาหารได้มาก และกินอาหารได้หลากหลายขึ้น และย้ายถิ่นไปอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ได้มีหลักฐานว่ามนุษย์*โฮโมอิเรกตัส*ได้เดินทางอพยพจากแอฟริการะลอกแรกเมื่อราว 1.7 ล้านปีมาแล้ว

ในช่วงเวลาราว 2 ล้านปี นับแต่ได้สร้างเครื่องมือหินขึ้นมา ปรากฏว่ามนุษย์ได้มีวิวัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว ขนาดเฉลี่ยสมองคนผู้ใหญ่เติบโตขึ้นมาก จากราว 600 ลูกบาศก์เซนติเมตรใน*โฮโม ฮาบิลิส* เป็นราว 780-1,225 ลูกบาศก์เซนติเมตร ใน*โฮโม อิเรกตัส* และราว 1,350 ลูกบาศก์เซนติเมตร ในมนุษย์ปัจจุบันซึ่งกล่าวกันว่าอุบัติขึ้นเมื่อราว 2 แสนปีมาแล้ว พร้อมกับการพัฒนาทางสมอง มนุษย์ได้มีการพัฒนาทางภาษา และเข้าใจว่าสามารถพูดได้คล่องเมื่อราว 3 แสนปีมานี้ นับเป็นก้าวใหญ่อีกก้าวหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งต่อไปนี้สามารถคิดแบบใช้สัญลักษณ์ได้ นักวิชาการบางคนเห็นว่าความสามารถในการพูดได้คล่องเริ่มต้นจากการเดินตัวตรง 2 ขา

จากข้อเท็จจริงเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงหนึ่งของวิวัฒนาการ เทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น มีบทบาทในการพัฒนายีนและรูปร่าง (ฟีโนไทป์) ของมนุษย์เอง แต่บทบาทของเทคโนโลยีและวัฒนธรรมในวิวัฒนาการของมนุษย์เมื่อได้ขึ้นสู่จุดสูงสุด นั่นคือเมื่อมนุษย์มียืนและรูปร่างอย่างที่เป็นอยู่เมื่อราว 1 แสนปีมาแล้ว บทบาทนี้ก็ลดลงมาก จนมีผู้กล่าวว่าขณะที่มนุษย์ปัจจุบันอยู่ในยุคอวกาศ แต่ยังมีสมองเหมือนมนุษย์สมัยหิน

พัฒนาการของมนุษย์หลังจากนั้นด้านหลักจึงเป็นการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรม และพบว่าการพัฒนาดังกล่าวเป็นไปในอัตราที่เร็วขึ้น จากการรู้จักใช้ไฟกว่าจะพูดได้คล่องก็กินเวลากว่า 1 ล้านปี เมื่อเกิดภาษาก็กินเวลาอีกนับแสน ๆ ปีกว่าจะคิดสร้างลูกธนูและคันศรได้ แต่หลังจากนั้นอีกเพียงราว 1.2 หมื่นปีมนุษย์ก็สามารถสร้างสถานีอวกาศนานาชาติขึ้น

ต่อคำถามที่ว่าเหตุใดมนุษย์จึงเดินตัวตรง 2 ขามีคำอธิบายอยู่ 3 ทฤษฎีด้วยกันได้แก่ 1) ทฤษฎีน้ำ นั่นคือมนุษย์ได้ลงไปอาศัยอยู่ในน้ำเป็นเวลานาน การเดินตัวตรงช่วยให้สามารถไปอยู่ในบริเวณน้ำลึก ที่สัตว์ว่ายน้ำไม่ถึง การอยู่ในน้ำเป็นเวลานานทำให้ขนหลุด และมีชั้นไขมันหนา เช่นเดียวกับปลาฉลาม 2) ทฤษฎีจับคู่ กล่าวว่าย่อมมนุษย์ตัวผู้ที่เดินตัวตรง 2 ขาสามารถถือสิ่งของมามอบให้แก่เพศเมียได้มาก และมีโอกาสได้สืบพันธุ์ได้มาก นอกจากนี้ การที่เพศผู้สามารถถือ

สิ่งของมามอบให้เพศเมียมากทำให้เพศเมียสามารถเลี้ยงลูกได้รอดมากกว่า 3) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศที่เกิดขึ้นในแอฟริกาเมื่อราว 5 ล้านปีมาแล้ว ทำให้ป่าหดเล็กลง เกิดความจำเป็นที่จะต้องลงจากต้นไม้เพื่อหาอาหารห่างไกลออกไป ทฤษฎีท่ายนี้ดูจะเป็นที่ยอมรับมากกว่าทฤษฎีอื่น

2. ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์

1) การค้นพบใหม่ ๆ แสดงว่าวิวัฒนาการของมนุษย์มีลักษณะเฉพาะและซับซ้อนมากกว่าที่คิด เป็นไปได้ที่มนุษย์อาจไม่สามารถเข้าใจต้นกำเนิดของตนได้ และเป็นไปได้ที่วิวัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นที่เดียวในโลก ไม่ได้เกิดที่อื่นในจักรวาลหรืออย่างน้อยในแกแล็กซี่นี้

2) มนุษย์มียืนน้อยกว่าที่คาดคือราว 3 หมื่นตัว มากกว่าหนอนบางชนิดไม่มากนัก และก็มีความเหมือนกับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมอื่นมาก เช่น มีความเหมือนกับหนูถึงร้อยละ 97.5 เดิมคิดว่ามนุษย์ที่รู้จักคิดน่าจะมียีนมากเป็นแสน ปรากฏการณ์นี้ยังไม่อาจหาคำอธิบายที่ถ่องแท้ได้ หากจะคาดคิดอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วมากโดยอาศัยแรงผลักดันทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรม มีวิวัฒนาการแบบให้ยีนทำหน้าที่หลายอย่างขึ้น เช่น สมองส่วนที่มองเห็นใช้สำหรับการคิดด้วย ดังนั้น อาจเกิดคำถามว่าวิวัฒนาการของมนุษย์ได้ถึงทางตันแล้วหรือไม่

3) มนุษย์มีความหลากหลายทางชีวภาพน้อย แสดงถึง ก) เป็นเผ่าที่มีความได้เปรียบสูง ข) การแทนที่สิ่งมีชีวิตอื่น และเผ่ามนุษย์ด้วยกันเป็นไปอย่างรุนแรง มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

4) พบว่าชิมแปนซีเป็นวานรที่รู้เรื่องการทำสงคราม ในความหมายที่ว่า มีการต่อสู้กันที่ไม่ใช่เกิดจากการขัดแย้งระหว่างบุคคล แต่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม การทำสงครามจะเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์หรือไม่ และพร้อม ๆ กันกับการก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สงครามก็มีความรุนแรงขึ้นด้วย

3. กำเนิดสวรรค์

มนุษย์ผู้เป็นช่าง รู้จักสร้างเครื่องมือ ผู้มีสมองอันใหญ่ รู้จักใช้ภาษา สามารถคิดเชิงสัญลักษณ์ ย่อมมีศักยภาพที่จะเชื่อมต่อข่าวสารจำนวนมาก และใช้การอุปมาที่จะสร้างภาพนามธรรมต่าง ๆ เช่น เรื่องสวรรค์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามความคิดเรื่องสวรรค์น่าจะเกิดขึ้นในช่วงประวัติศาสตร์ที่แน่นอนหนึ่ง ได้แก่ หลังจากมนุษย์ได้เริ่มรู้จักทำการเกษตรเมื่อราวหมื่นปีมาแล้ว

การเกษตรทำให้เกิดผลสำคัญ 4 ประการได้แก่ 1) เกิดผลิตเหลือกินเหลือใช้ มีทรัพย์สิน ความมั่งคั่งขึ้นเป็นครั้งแรก ก่อให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในระยะหลายพันปีมานี้ ได้แก่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล 2) มีการตั้งถิ่นฐานถาวรขึ้น ซึ่งเสริมความสำคัญของการเกษตรยิ่งขึ้น เกิดการบูชาเทพเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์และอื่น ๆ ทั้งสองประการนี้เอื้อต่อ 3) การเพิ่มขึ้น

ของจำนวนประชากร ชุมชนมีขนาดใหญ่และมีการแบ่งงานกันทำที่ซับซ้อนขึ้น มีการจัดลำดับชั้นในสังคมที่แข็งตัวขึ้น การแบ่งงานที่สำคัญก่อให้เกิดการแยกเมืองและชนบทออกจากกัน สร้างประวัติศาสตร์ขึ้น เกิดผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ผู้ที่ทำงานอยู่ในระดับสูง ใช้ศิลปวิทยาการขั้นสูงหรือแรงงานสมอง กับผู้ทำงานระดับล่าง ใช้แรงงานมือ ผู้ที่อยู่ระดับสูงเปรียบเหมือนอยู่ในสวรรค์บนฟ้า ส่วนผู้ที่อยู่ในระดับล่างอยู่บนดินในโลก 4) เกิดสงคราม นักมานุษยวิทยาบางท่านเห็นว่ามนุษย์เริ่มทำสงครามกันอย่างจริงจัง ต่อเมื่อได้มีการปฏิวัติการเกษตร การอยู่เป็นชุมชนใหญ่ และการมีอาวุธที่พัฒนาไปมาก กับทั้งสังคมเกษตรต้องการที่ดินทำกินที่สมบูรณ์และใช้แรงงานมาก สังคมเกษตรได้เข้าแทนที่สังคมเก็บของป่าล่าสัตว์ในเวลาที่ไม่นานนัก แสดงถึงความเข้มข้นของการเบียดขับระหว่างชุมชนในการแย่งความมั่งคั่ง ที่ดินทำกิน และแรงงานซึ่งอาจอยู่ในรูปของสงคราม และเมื่อมนุษย์รู้จักสร้างเมืองและแคว้น ก็ปรากฏหลักฐานว่าเกิดมีทาสขึ้น ซึ่งทาสรูปแบบแรกสุด ได้แก่เชลยศึก จากประมวลกฎหมายของชาวซูเมอร์ ระบุว่ามีการทาสตั้งแต่ 4 พันปีก่อน มีตัวอักษรคูนิฟอร์มที่หมายถึงทาส และหมายถึง “คนต่างชาติ” ด้วย สงครามก่อให้เกิดวีรบุรุษและการบูชาวีรบุรุษ ที่อยู่อันเหมาะสมของวีรบุรุษก็คือสวรรค์ ในตำนานของชาวเหนือได้สดุดีนักรบผู้กล้าหาญว่าจะไปเกิดในสวรรค์ เรื่องของสวรรค์จำนวนไม่น้อยเกี่ยวกับสงคราม เช่น สงครามระหว่างเทวดากับอสูร

4. การทำแผนที่ดินและแผนที่สวรรค์

การเกษตรนั้นต้องอาศัยดินและฟ้า แผ่นดินสำหรับการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ฟ้าสำหรับแสงแดดและสายฝน และฤดูกาลที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก อาณาจักรที่เจริญรุ่งเรือง มักจะมีวิทยาการในการทำแผนที่ดิน และแผนที่สวรรค์หรือดวงดาว ซึ่งต้องใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ การทำแผนที่ดินก็เพื่อคำนวณพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิต นอกจากนี้ ยังแสดงการเป็นกรรมสิทธิ์ สำหรับฟ้าที่อยู่เบื้องบนให้สิ่งที่จำเป็นอยู่ 2 อย่าง ได้แก่แสงแดด สายฝน รวมทั้งสายฟ้าอันทรงอำนาจ นอกจากนี้ ยังมีดวงดาวอันระยิบระยับจำนวนมาก ขนาดที่เล็กของดวงดาวจากที่มองเห็น อาจทำให้คนสมัยก่อนคาดคิดว่าดวงดาวเหล่านี้อยู่ไกลกว่าดวงอาทิตย์และยังพบดวงดาวที่เคลื่อนไหวซึ่งปัจจุบันทราบกันว่าเป็นดาวเคราะห์ ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบสุริยะ

โดยอาศัยการสังเกตการเคลื่อนไหวของดวงดาว ได้แก่ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวอื่นที่อยู่หนึ่งเป็นฉากหลัง มนุษย์สามารถสร้างเครื่องมือในการวัดเวลาและทำนายฤดูกาลได้ สิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่เช่นหินตั้ง (Stone Alignments) พีระมิด ก็มีคำอธิบายทางด้านดาราศาสตร์และการเข้าถึงสรวงสวรรค์ พีระมิดในทวีปอเมริกาใต้บางแห่งใช้เป็นที่บูชาขั้วแกนสุริยเทพ

5. บทบาทของสวรรค์

ความคิดเกี่ยวกับสวรรค์ปรากฏทั่วไปในวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าความคิดเกี่ยวกับสวรรค์ฝังแน่นในจิตใจมนุษย์ ดังนั้น เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม มนุษย์ก็สร้างแนวคิดเรื่องสวรรค์ขึ้นหรืออธิบายได้อีกอย่างหนึ่งว่า สวรรค์เป็นแนวคิดของผู้พิชิต ซึ่งกล่าวว่าผู้พิชิต ผู้ปกครองและวีรบุรุษอยู่บนสวรรค์ ผู้ถูกพิชิต ทาสอยู่อย่างต่ำต้อย เมื่อผู้พิชิตแผ่อำนาจไปที่ใดก็นำวัฒนธรรมนี้ตามไปด้วย

ในแง่มุมหนึ่ง สวรรค์น่าจะมิบทบาทไปในทางเดียวกันกับศาสนาและลัทธิประเพณี เนื่องจากในคำสอนทางศาสนาและลัทธิประเพณีเกือบทั้งหมดมีเรื่องสวรรค์ ในสมัยก่อนนักบวชมักเป็นผู้ผูกขาดในการตีความหมายเกี่ยวกับสวรรค์ ว่าการกระทำแบบใดจึงขึ้นสวรรค์ได้ บทบาทของสวรรค์น่าจะมียู่ 4 ประการได้แก่ 1) เป็นเครื่องมือสร้างแรงบันดาลใจให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด 2) เป็นการฝึกกำลังหรือสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ชุมชนและสังคม 3) เป็นการยกย่องและสร้างความชอบธรรมและความเป็นอมตะแก่ผู้พิชิต ผู้ปกครองและวีรบุรุษ 4) สร้างการปลอบประโลมใจให้แก่คนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มผู้ยากไร้ให้มีความหวังถึงความสุขในอนาคต

ทุกวันนี้อิทธิพลของสวรรค์แบบเก่าลดน้อยลงตามศาสนา แต่สวรรค์ก็ยังคงเป็นจินตภาพสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ และมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป เช่นมีการพูดถึงสวรรค์บนดินมากขึ้น ตั้งแต่เรื่องเช็กส์ที่เหมือนเกิดในสวรรค์ ไปจนถึงสถานที่อันสวยงามเหมือนสวรรค์ และมีการกล่าวถึงการพัฒนาทางเทคโนโลยีแทนที่การทำบุญ อันที่จริงความพยายามสร้างสวรรค์บนดินมีมานานแล้ว เช่นเรื่องเล่าเกี่ยวกับสวนลอยบาบิโลน หรือการชมพระนครในวรรณคดีไทยที่เน้นปราสาทและวังว่างามเหมือนลอยลงมาจากสวรรค์ นอกจากนี้ ยังมีการตั้งชื่อวังตามชื่อปราสาทและสวรรค์อีกด้วย แต่สวรรค์เหล่านั้นยังจำกัดอยู่ในชนชั้นสูง สวรรค์บนดินในสมัยปัจจุบันได้แพร่กระจายมาจนถึงชนชั้นกลาง

6. ความสัมพันธ์ระหว่างโลกและมนุษย์กับสวรรค์และเทวดาหรือพระผู้เป็นเจ้า

ในด้านที่ไม่ใช่เทคโนโลยี ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ส่วนนี้ด้านหนึ่งมีลักษณะเป็นเหตุเป็นผลกลับกันไปมา ในอีกด้านหนึ่งก็มีความสัมพันธ์แบบรัก-เกลียดหรือเคารพ-ลบหลู่ ความสัมพันธ์แบบเหตุผลกลับกันไปมา ได้แก่มนุษย์เป็นผู้สร้างจินตภาพของสวรรค์และเทวดาหรือพระผู้เป็นเจ้าขึ้น เช่นกำหนดให้สวรรค์มีลักษณะเป็นแบบนั้นแบบนี้ แล้วก็สร้างเมืองและแบบวิถีชีวิตเลียนแบบสวรรค์และพระผู้เป็นเจ้า หรืออีกแบบหนึ่งสวรรค์และเทวดาหรือพระผู้เป็นเจ้าดำรงอยู่ก่อนมนุษย์ และได้สร้างมนุษย์ขึ้นให้เป็นไปตามแบบพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้า

เป็นผู้ประจักษ์ในการดำรงอยู่ของสวรรค์และพระผู้เป็นเจ้า ในด้านความสัมพันธ์แบบรัก-เกลียด หรือเคารพ-ลบหลู่ จะมีบางเวลาที่ผู้คนยำเกรง เชื่อฟัง บูชา สวดมนต์อ้อนวอนเทวดาและพระผู้เป็นเจ้า และมีเวลาที่ผู้คนปฏิเสธ ลบหลู่ ไม่เชื่อฟัง โดยเฉพาะในยามที่เห็นว่าสวรรค์และพระผู้เป็นเจ้าให้ความคุ้มครองไม่ได้ ไม่ว่าจะ เป็นความสัมพันธ์แบบใดก็ตามก็ดูไม่ต่างกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์มากนัก

ในด้านที่เป็นเทคโนโลยี สวรรค์เป็นเหมือนสถานที่ ภูมิสถาปัตยกรรม สภาพการณ์อย่างหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นด้วยการพัฒนาทางเทคโนโลยี สวรรค์เปลี่ยนจากการเป็นประธานเหมือนสมัยก่อน กลายเป็นกรรม และมีความเชื่อว่าเมื่อเทคโนโลยีพัฒนาไปก็สามารถสร้างสวรรค์สำหรับทุกคน หรือความก้าวหน้าทางการแพทย์ ชีววิทยาและเทคโนโลยีข่าวสารเป็นต้นทำให้มนุษย์กลายเป็นอมตะ กลายเป็นผู้อยู่เหนือมนุษย์หรืออภิมนุษย์ (Super Man)

7. ชนิดของสวรรค์

สวรรค์อาจจำแนกได้เป็น 2 ชนิดใหญ่ ตามความเชื่อในเทวดาและพระเจ้า ได้แก่ สวรรค์ที่มีชั้น กับสวรรค์ที่ไม่มีชั้น สวรรค์ที่มีชั้นนั้นมักมีเทวดาหรือเทพเจ้าหลายองค์ เช่นในคติของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หรือสวรรค์ของจีนและกรีก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสวรรค์รุ่นเก่า การจัดลำดับชั้นทางสวรรค์นั้น มักสอดรับหรือสนับสนุนการจัดชั้นทางสังคมมนุษย์ สวรรค์ที่มีชั้นหรือบางที่เรียกขานกันว่าชั้นฟ้า นั้น ยังมีลักษณะอื่นที่คล้ายกับสังคมมนุษย์ เช่นมีการละเล่นฟ้อนร้องสนุกสนาน มีความอิจฉาริษยา การทะเลาะผัดใจ กระทั่งมีเรื่องชู้สาว เทวดาในสวรรค์มักเข้ามาสัมผัสใกล้ชิดกับมนุษย์ นอกจากนี้ ยังมีสงครามในสวรรค์อีก *สวรรค์อีกชนิดหนึ่งไม่มีชั้น* เป็นคติในศาสนาที่พัฒนาขึ้นภายหลัง ได้แก่ศาสนาคริสต์ เป็นต้น และถึงแม้ในคติคริสต์เอง พระผู้เป็นเจ้าตามพระคัมภีร์เก่าก็มีบุคลิกลักษณะคล้ายกับมนุษย์ เช่นมีความโกรธ พระเจ้าตามการตีความหมายใหม่มีลักษณะเป็นนามธรรม และมีความหมายทางปรัชญามากขึ้น เช่นเป็นปฐมเหตุและเป็นจุดปลายทางของมนุษย์ เป็นผู้ทั่ว ผู้ปรากฏไปทั่ว ผู้มีอำนาจทั่ว เป็นผู้มีความรักและความกรุณาอันบริสุทธิ์ สวรรค์แบบไม่มีชั้นนี้ เป็นอาณาจักรของพระผู้เป็นเจ้า ค่อนข้างเจียบสงบ ไม่มีสิ่งใดรบกวน อยู่อย่างเป็นสุขนิรันดร์

สวรรค์อาจจะแบ่งได้อีก 2 ชนิดได้แก่สวรรค์บนฟ้ากับสวรรค์บนดิน สวรรค์บนฟ้าเป็นสวรรค์เก่า โดยทั่วไปเข้าถึงได้โดยกระทำให้ถูกใจเทวดาหรือพระผู้เป็นเจ้า หรือโดยได้รับการยกย่องจากผู้คนในสังคม หรือโดยการบำเพ็ญภาวนาหรือการถือศีลบำเพ็ญตบะ สำหรับสวรรค์บนดินนั้น ทำเลียนแบบสวรรค์บนฟ้า โดยอาศัยวิทยาการและเทคโนโลยี สถานที่ก่อสร้างใหญ่อย่างเช่นปิรามิด กิติ หรือดีกระฟ้ากิติ อาจกล่าวได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของสวรรค์ ในปัจจุบัน มีปรากฏการณ์และการ

เสนอแนวคิดที่แสดงว่ามนุษย์ซึ่งมีพลังทางเทคโนโลยีสูง ได้กระทำตนเหมือนเป็นพระเจ้าเป็นเจ้ามากขึ้นเรื่อย ๆ

8. ลักษณะทั่วไปของสวรรค์และเทคโนโลยีช่วยสร้างสวรรค์บนดินได้อย่างไร

สวรรค์ เทวดาและพระผู้เป็นเจ้ามีความสัมพันธ์กัน โดยสวรรค์เป็นที่อยู่ของเทวดาและพระผู้เป็นเจ้า บางครั้งใช้คำ สวรรค์ แทนเทวดาและพระผู้เป็นเจ้า เช่น การกล่าวถึงโองการสวรรค์หรือสวรรค์ย่อมรู้เห็น ในที่นี้จะกล่าวรวมกันไป

ลักษณะทั่วไปของสวรรค์มีที่สำคัญดังนี้

1) อยู่ในที่สูงหรือบนฟ้า เป็นสถานที่อันเบา สวยงามสว่างสดใส ยอดเขาสูงเช่นโอลิมปัสในกรีก และหิมาลัยในอินเดีย ถือกันว่าเป็นสวรรค์หรือที่อยู่ของเหล่าเทวดา จินตภาพนี้อาจสร้างจากแสงแดด ดวงดาว ปุยเมฆหรือหิมะในที่สูง และเป็นไปได้ว่าความรู้เกี่ยวกับดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดวงดาวเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตทางการเกษตร และดูเหมือนมีความพยายามของมนุษย์อย่างยาวนานในการปีนสู่ที่สูง หรือสร้างสิ่งก่อสร้างที่สูง เพื่อให้เข้าไปใกล้กับสวรรค์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สามารถก่อสร้างอาคารที่สูงกว่าสมัยโบราณมาก รวมทั้งยังสร้างเครื่องบินข้ามเขาสูงอย่างง่ายดาย สร้างจรวดเดินทางไปสู่อวกาศ เทคโนโลยีที่ช่วยให้มนุษย์ขึ้นสูงจากผิวโลกไปเรื่อย ๆ นี้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สวรรค์แบบเดิมลดอิทธิพลลง ต้องการคำอธิบายใหม่ หรือมีสวรรค์แบบใหม่ ได้แก่สวรรค์โดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่

2) เป็นที่ซึ่งมั่งคั่งสมบูรณ์ จนกระทั่งชาวสวรรค์ไม่ต้องทำการผลิต ตามคัมภีร์ทางคฤศตัมมนุษย์เคยอยู่บนสวรรค์มาก่อนเรียกว่าสวนแห่งเอเดน มีกินมีใช้โดยไม่ต้องทำการผลิต เทวดาในสวรรค์ของไทยก็ไม่ต้องทำการผลิตเช่นกัน แต่อธิบายว่าอาศัยบุญเก่า เทคโนโลยีช่วยให้มนุษย์ทำการผลิตได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น ได้ปริมาณมากขึ้น เครื่องจักรอัตโนมัติและหุ่นยนต์ยังมาทดแทนการใช้แรงงานมือได้มาก คอมพิวเตอร์ยังช่วยการคิดคำนวณของมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์ รวมความแล้วเทคโนโลยีแบ่งเบาภาระการผลิตของมนุษย์ไปได้มากขึ้นเรื่อย ๆ จนมีผู้เชื่อว่าจะทำให้โลกกลายเป็นสวรรค์ไป การที่เทคโนโลยีสามารถผลิตของกินของใช้ได้เป็นปริมาณมากนี้ มีส่วนก่อให้เกิดลัทธิบริโภคนิยม มีของเหลือกินเหลือใช้เหมือนในสวรรค์ อนึ่ง เนื่องจากมีเทคโนโลยีช่วยแบ่งเบาการผลิต มนุษย์ไม่ต้องทำงานใช้แรงงานหนักเหมือนเดิม รูปร่างจึงเปรี๊ยะขึ้น ผิวพรรณผ่องใส นุ่มละมุนไม่หยาบกร้าน ทั้งยังอาศัยศัลยกรรมตกแต่ง ยาและอาหารเสริมช่วยให้ทั้งหญิงชายมีความสุขงามเหมือนเทวดานางฟ้าได้อย่างมาก

3) เป็นที่อันสวยงามเจริญหูเจริญตา ทั้งสถานที่ บรรยากาศ และความเป็นไปของผู้ที่อยู่อาศัย เช่นถือกันว่าเทวดาและนางฟ้านั้นสวยงาม มีคำชมบุรุษและสตรีว่าหล่อเหมือนเทพบุตร

หรือสวยเหมือนนางฟ้า เป็นต้น สถานที่สวยงามไม่ว่าจะโดยธรรมชาติหรือโดยการตกแต่งก็ได้รับ คำชมว่าสวยเหมือนสวรรค์ นอกจากนี้ สวรรค์ยังได้ชื่อมีการเล่นการฟ้อนรำร้องสนุกสนานอยู่ ไม่ขาด เนื่องจากชาวสวรรค์เองก็ว่างจากการผลิต เนื่องจากมีอำนาจในการผลิตสูง ใกล้เคียงกับ กลุ่มที่ เวบลัน (Thorstein B. Veblen 1857-1929) เรียกว่า ชนชั้นผู้มีเวลาว่าง (Leisure Class) ซึ่งมีการบริโภคที่แสดงฐานะ (Conspicuous Consumption) การบริโภคแบบนี้เดิมจำกัดอยู่ใน ชนชั้นสูง แต่ได้แพร่มาถึงชนชั้นกลางหรือคนรวยใหม่ ดังนั้น เทคโนโลยีจึงช่วยสร้างชนชั้นผู้มีเวลา ว่างเพิ่มขึ้น และเทคโนโลยียังช่วยลดจำนวนผู้ที่ทำการผลิตโดยตรง ได้แก่เกษตรกรและคนงานใน โรงงานอุตสาหกรรม เพิ่มงานด้านบริหาร บริการและการค้าขึ้น อุตสาหกรรมความบันเทิงและการ พักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งด้านกีฬา ได้กลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่มากกว่า การผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมเสียอีก ผู้มีชื่อเสียงรู้จักกันทั่วประเทศและทั้งโลกจำนวนมาก ได้แก่ ดารา นักร้อง และนักกีฬา

4) มีฤทธิ์และกำลังอาวุธสูง แม้จะมีภาพลักษณ์ว่าสวรรค์เป็นดินแดนแห่งความสุข ปลอดภัยและสวยงาม แต่นั่นเป็นเพียงด้านเดียว ในอีกด้านหนึ่ง สวรรค์ดำรงอยู่ได้ด้วยฤทธิ์และ กำลังอาวุธ สวรรค์ไม่ว่าเป็นแบบใดล้วนต้องรักษาไว้ด้วยอำนาจและกำลังอาวุธทั้งด้านกายภาพ และจิตวิญญาณ สวรรค์ในคติฮินดู เทวดาต้องรบพุ่งกับกลุ่มอสูรและพวกปีศาจเป็นประจำ หรือมี การอวดตารเพื่อปราบปรามเหล่ายักษ์มารหลายครั้งหลายครา ในอันที่จะรักษาสวรรค์และโลกที่ เป็นไปตามบัญญัติของสวรรค์ ฤทธิ์ของเทวดา เช่นการเหาะเหินเดินอากาศ การล่องหนหายตัว การดำน้ำดำดิน การแปลงกาย ซึ่งเหล่านี้เทคโนโลยีสามารถทำได้ในระดับหนึ่ง และหากใช้การ ตีความก็กล่าวได้ว่าทำได้ทุกอย่าง เช่นการผ่าตัดแปลงเพศและเปลี่ยนอวัยวะก็ถือได้ว่าเป็นการ แปลงกายได้อย่างหนึ่ง อาวุธร้ายแรงของเทวดาและพระเจ้าเช่น สายฟ้าของพระอินทร์ และ เพลิงล้างโลกจากตาที่สามของพระอิศวร ซึ่งมนุษย์สามารถสร้างจรวดขีปนาวุธ ระเบิดนิวเคลียร์ร้าย แรงไม่แพ้กัน พระเจ้าเป็นเจ้าในคตินิคริสต์ก็ทรงพลานุภาพในการปราบซาตานและมารในการรักษา อาณาจักรของพระองค์ แต่ก็ไม่ใช่้งานง่าย ประวัติศาสตร์ในรอบ 5 พันปีมานี้ ก็ได้เห็นว่าประเทศ มหาอำนาจและชนชั้นนำได้สร้างฤทธิ์และแสนยานุภาพในการรักษาสวรรค์ของตนอย่างไร ได้เข้า เคลื่อนไหวล้มล้างและทำลายประเทศและกลุ่มต่อต้านอย่างถึงพริกถึงขิงเพียงใด ได้ตั้งกองกำลัง อาวุธของตนไปทั่วโลกอย่างไร สวรรค์ไม่ได้เป็นที่ซึ่งแสนสวย แสนสนุกบันเทิง หรือสงบสุขอะไรนัก สวรรค์มักต้องได้มาและรักษาไว้ด้วยการทำสงครามทั้งทางวัตถุและทางค่านิยม ทศนคติ และไม่ว่า สวรรค์จะเข้มแข็งเพียงใดก็มักถูกทำลายหายเสมอ เช่นเดียวกับจักรวรรดิที่ล่มสลายไปในประวัติศาสตร์

5) การเป็นอมตะ เทวดาและสวรรค์มีความเป็นอมตะ ไม่ตายทางกายภาพ เทวดานั้น เรียกชื่ออีกอย่างว่าอมรหรือผู้ไม่ตาย สำหรับคตินิพุทธซึ่งไม่เชื่อเรื่องอมตะแบบนั้น เห็นว่าเทวดาก็มี

วันตายเหมือนกัน เพียงแต่อายุยืนยาวกว่ามนุษย์นับเป็นพันๆ เท่า สรรพ์ก็คือเทวดาและสวรรค์ เป็นอมตะหรือมีอายุยืนนานมาก ๆ ซึ่งดูเป็นความปรารถนาร่วมกันของผู้คนหลากหลายวัฒนธรรม ที่ต้องการเป็นอมตะและอายุยืนนาน ความเป็นอมตะของเทวดาด้านหนึ่งก่อให้เกิดความอบอุ่นใจ แก่ชนเผ่าที่ถือว่ามีบรรพบุรุษเป็นเทวดาหรือผีฟ้าคอยคุ้มครองรักษา ในอีกด้านหนึ่งก่อให้เกิดแรง บรรดาลใจที่ต้องการเป็นอมตะหรืออายุยืนหมื่นปีเหมือนเทวดาบ้าง โดยเฉพาะในหมู่ชนชั้นนำ ผู้พิชิตหรือจักรพรรดิ ซึ่งแสวงหาอายุวัฒนะหรือสร้างสิ่งก่อสร้างอันใหญ่โตหรือที่เป็นไปตามความ เชื่อถือ เพื่อให้ได้ขึ้นสวรรค์มีชีวิตเป็นอมตะ ที่ฝั่งพระศพของจักรพรรดิหรือองค์ฟาโรห์เป็นต้น ได้ทำ อย่างใหญ่โต วิจิตรบรรจง เพื่อส่งวิญญาณสู่สวรรค์บรรลุความเป็นอมตะ ความหวังที่จะมีชีวิตเป็น อมตะได้ขยายจากชนชั้นสูงลงมาสู่ชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง มีนักโบราณคดีบางคนเห็นว่าแรงงาน สำคัญในการสร้างปิระมิดของอียิปต์โบราณนั้นอาจเป็นแรงงานของชาวนาในลุ่มน้ำไนล์เอง ไม่ใช่ แรงงานทาสอย่างที่เข้าใจกัน โดยชี้ว่าการก่อสร้างนั้นมีลวดลายวิจิตรบรรจง แสดงถึงการตั้งใจทำ ด้วยศรัทธา ไม่ใช่ถูกบังคับข่มขู่ บรรดาชาวนาเหล่านั้นเข้าร่วมการก่อสร้าง นอกจากเพื่อจักรพรรดิ ฟาโรห์แล้ว ยังด้วยความเชื่อว่าการร่วมสร้างปิระมิดทำให้พวกเขาทั้งหลายได้เข้าสู่สวรรค์และมี ชีวิตเป็นอมตะตามไปด้วย อนึ่ง ยังพบว่าการทำมัมมี่นั้น ไม่ได้จำกัดอยู่ในราชวงศ์ฟาโรห์ หากยัง รวมถึงบรรดาขุนนาง ผู้มีฐานะ และยังมีการทำมัมมี่สัตว์ต่าง ๆ อีกด้วย กล่าวได้ว่าการทำมัมมี่ ได้กลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งในอียิปต์โบราณ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับสวรรค์ จึงได้มีมานับพันปีแล้ว การมีอายุยืนยาว ยังเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ในสังคมสมัยก่อนที่การหนังสือ ยังไม่แพร่หลาย นั่นคือ ผู้สูงอายุเหล่านั้น จะเป็นผู้รู้และเก็บรักษาประสบการณ์ ประเพณี ค่านิยม ต่าง ๆ ของชนเผ่า ซึ่งมีประโยชน์มากในการให้คำแนะนำและการตัดสินใจสำคัญ ๆ ชนเผ่าซึ่งมีการ อยู่ดีกินดีจึงมักมีประเพณีนับถือผู้สูงอายุ แต่ในสังคมความรู้ปัจจุบันซึ่งมีนวัตกรรมและการสร้าง ความรู้ใหม่ขึ้นอยู่ตลอดเวลา ความรู้และประสบการณ์อดีตกลายเป็นสิ่งล้าสมัย ความสำคัญของ ผู้สูงอายุต่อสังคมจึงลดลง ข้อดีของการเป็นผู้สูงอายุจึงอยู่ที่การได้เสียความสุขสนุกสนาน หรือบริโภคนิยมต่าง ๆ ได้ยาวนานตามลัทธิบริโภคนิยม เกิดมีธุรกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตามอัตรา เพิ่มของผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านการแพทย์และ สาธารณสุข การมีอายุยืนอันเนื่องจากเทคโนโลยีนี้ เห็นได้ชัดในประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งหากไม่มี อะไรเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญในบางประเทศเช่นญี่ปุ่น เริ่มเห็นกันว่าอาจกลายเป็นปัญหาทางสังคม ได้

อนึ่ง เป็นที่สังเกตว่าเทคโนโลยีมีการเพิ่มพูนความรู้และวิธีการขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น อำนาจของเทคโนโลยีในการสร้างสวรรค์บนดินจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยและสวรรค์นี้ก็อาจเปลี่ยนแปลง ไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยี ไม่ได้คงที่เหมือนสวรรค์แบบเดิม เทคโนโลยีจะสามารถสร้าง

สวรรค์บนดินสำหรับทุกคนตามที่สรรเสริญกันได้หรือไม่ หรือว่าสร้างสวรรค์สำหรับคนจำนวนน้อย เหมือนกับที่เคยเป็นมา กับทั้งเทคโนโลยีขั้นสูงจะสร้างจริยธรรมใหม่หรือจะช่วยยกระดับจริยธรรมของมนุษย์ได้หรือไม่

9. สวรรค์กับการตลาดและการแปรรูปสวรรค์

สวรรค์อันเป็นที่ต้องการนั้น ด้านหนึ่งเกิดจากคุณค่าหรือความหมายในตัวมันเอง แต่ที่น่าจะสำคัญกว่าอยู่ที่อีกด้านหนึ่ง ได้แก่ การตลาด ซึ่งมีทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การตั้งราคา การวิจัยและเครือข่ายบริการให้ผู้คนได้เข้าถึงสวรรค์ การโฆษณาประชาสัมพันธ์มีความสำคัญเป็นเบื้องต้น โดยอาศัยเรื่องเล่าซ้ำ ๆ ต่อเนื่องกันนาน ๆ จนกระทั่งเกิดความเชื่อว่าสวรรค์มีจริง และสมบัติในสวรรค์สูงค่าดีกว่าสมบัติในโลกมนุษย์ ในสมัยก่อนนั้นโดยทั่วไปนักบวชเป็นผู้เล่าเรื่องตีความหมาย บอกหนทางและเป็นเครือข่ายในการนำพาคนสู่สวรรค์ การเข้าถึงสวรรค์ตามที่ระบุกันมักมีอยู่ 2 แบบใหญ่ ๆ ได้แก่ การปฏิบัติบำเพ็ญเพียร ซึ่งผู้คนมักไม่สามารถปฏิบัติได้ อีกแบบหนึ่งได้แก่การบริจาคตริพย์สมบัติรวมทั้งการบูชาบุญ การเข้าถึงสวรรค์ในแบบหลังนี้ตรงกับ การตลาดมากที่สุด และกลายเป็นเรื่องฉ้อฉลได้ง่าย เกิดขึ้นตั้งแต่โบราณมาจนถึงปัจจุบัน การทำบุญซึ่งถูกตีความให้เหลือเพียงการบริจาคทางวัตถุ หรือการได้รับการอภัยจากศาสนจักรโดยการจ่ายเงินจำนวนหนึ่ง สร้างอำนาจและความมั่งคั่งให้แก่นักบวช มีการตั้งราคาของการทำบุญ เช่นว่า ยิ่งทำบุญมากก็ยิ่งขึ้นสวรรค์ชั้นสูงหรืออยู่บนสวรรค์ได้นาน

การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 16 เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ผลักดันให้มีการปฏิรูปทางศาสนาในยุโรป การเข้าครองดินแดนโลกใหม่และปล้นยึดทรัพย์สินสมบัติอาณาจักร การผลิตจำนวนมากแบบอุตสาหกรรม ทำให้ยุโรปตะวันตกมีความมั่งคั่งอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เกิดชนชั้นกลางในเมืองซึ่งมีมาตรฐานการครองชีพสูงกว่าพระราชาในยุคกลาง ได้เสนอแนวคิดโลกีย์โลก (Secular World) ขึ้น สวรรค์อันเป็นอาณาจักรของพระเจ้าและที่อยู่ของเทวดา ถูกลดความสำคัญลง สวรรค์บนดินที่เข้าถึงได้ด้วยเทคโนโลยีขึ้นมาแทนที่ สวรรค์ที่นี้และสวรรค์ในชาตินี้ด้วยการมีผลผลิตที่ล้นเหลือ การไม่ต้องทำงานใช้แรงงาน และการใช้ชีวิตเสพสุขได้อย่างเต็มที่ได้กลายเป็นเรื่องเล่าใหม่

กล่าวอย่างสั้น ๆ ก็คือสวรรค์ได้ถูกแปรรูปให้กลายเป็นแบบธุรกิจเอกชน โดยมีข้อกำหนดที่สำคัญได้แก่

1) บ้านคือวิมาน เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สร้างบ้านด้วยวัสดุที่เบา ทนทานและรวดเร็ว มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นห้องน้ำ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และการมีรถยนต์ประจำบ้าน เหล่านี้เป็นมาตรฐานการเบื้องต้น บ้านขนาดใหญ่ ก็เท่ากับวิมานขนาดใหญ่ ของใช้ในบ้าน เช่น

เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเสียง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับชนิดแบรนด์เนม รถยนต์ ที่หรูหรา ก็ทำให้วิมานนั้นหรูหราไปด้วย สวรรค์มีป้ายราคาติดที่แน่นอน เช่นป้ายโฆษณาว่าพบกับ บ้านที่ตรงกับบุคลิกของคุณ ราคาตั้งแต่ 1.3 ล้านบาทเป็นต้นไป

2) การแต่งงานในสรวงสวรรค์และการมีครอบครัวที่แสนสุข อันนี้ดูจะไม่เป็นจริงมาก แม้การแต่งงานจะทำได้หรูหรา แต่ชีวิตครอบครัวมักเกิดความแตกร้าง

3) การมีงานทำที่รายได้สูงและถ้าหากมีรายได้สูงโดยไม่ต้องทำงานหรือทำงานน้อยก็ ไม่ใช่เรื่องน่ารังเกียจอะไร

กล่าวได้ว่าสวรรค์ที่ถูกแปรรูป มีลักษณะสำคัญดังนี้ 1) อาศัยพลังทางเทคโนโลยี 2) การกระจายสวรรค์โดยใช้กลไกทางตลาด ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ในระดับต่างๆ กัน อยู่ที่กำลังซื้อและความสามารถในการบริโภค 3) เน้นสิทธิบริโภคนิยมและการบริโภคเพื่ออวดรวย

การแปรรูปสวรรค์เป็นแบบธุรกิจเอกชนเป็นก้าวสำคัญของประวัติศาสตร์มนุษย์ เป็นการเปลี่ยนยุคสมัยจากยุคโบราณสู่สมัยใหม่ ดินแดนต่างๆ ถูกกลุ่มประเทศยุโรปผลักดันเข้าสู่สมัยใหม่ช้าบ้างเร็วบ้าง แต่ก็พอถือได้ว่าทุกประเทศได้เข้าสู่การเป็นสมัยใหม่หรือการเป็นแบบตะวันตก การแปรรูปนี้ได้ทำลายการผูกขาดคำอธิบายเกี่ยวกับสวรรค์ของนักบวช ทำให้ผู้คนเชื่อเรื่องสวรรค์บนดินไม่แท้หรือมากกว่าสวรรค์บนฟ้า และยังปลุกเร้าให้คนเชื่อในเรื่องการแข่งขันไม่ใช่ในบุญวาสนา ว่าทุกคนสามารถขึ้นสวรรค์ได้ถ้าหากชนะการแข่งขัน

เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นในรอบหลายพันปี และพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในระยะ 200 ปีที่ผ่านมา เป็นเทคโนโลยีเพื่อการผลิตและการควบคุมผู้อื่นและสิ่งอื่น หรือทำให้ตนเองมีอำนาจเหนือกว่าผู้อื่นเป็นสำคัญ และตราบเท่าที่ระบบสังคมเป็นอย่างไรที่เป็นอยู่ เทคโนโลยีก็จะพัฒนาไปในแนวทางเดิม นั่นคือผลิตได้มากขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น ทำให้ตนเองอายุยืนยาว ฉลาด เอาชนะหรือควบคุมผู้อื่นได้ดีขึ้น

10. เทคโนโลยีกับสวรรค์ชั้นต่างๆ

คติพุทธแบ่งสวรรค์เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่สวรรค์ที่ยังเกี่ยวข้องกับกามหรือกามาวจร มีอยู่ 6 ชั้นด้วยกัน เป็นสวรรค์ที่ชาวไทยรู้จักและคุ้นเคยดี เป็นดินแดนที่ผู้คนต้องการไปเสวยสุข อีกกลุ่มหนึ่งเป็นสวรรค์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกาม หรือสวรรค์ชั้นพรหม ประกอบด้วย 2 ชั้นย่อยได้แก่รูปพรหมและอรุปรหม แม้อยู่สูงกว่า แต่ก็ดูมีผู้ต้องการไปน้อยกว่า เนื่องจากไม่สนุกสนานเท่าสวรรค์ชั้นกามาวจร ในที่นี้จะเทียบเคียงระดับของเทคโนโลยีกับสวรรค์ทั้ง 6 ชั้น

10.1 สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา สวรรค์ชั้นนี้อยู่แรกสุด มีท้าวเทพอยู่ 4 องค์คอยคุ้มครองโลก และปกครองดินแดนใน 4 ทิศมีอิสระจากคน สวรรค์ชั้นนี้ดูไม่เป็นระเบียบนัก มีความ

หลากหลายสูงมาก เป็นที่อยู่ทั้งยักษ์ คนธรรมดา นาคและอื่น ๆ เทียบเคียงแล้วน่าจะอยู่ในยุคเกษตรกรรม ยังไม่มีการรวมกันเป็นรัฐชาติ หรือตลาดเสรีเดียวกัน เนื่องจากการผลิตยังอยู่ในระดับพอมือพอกิน ไม่ได้ผลิตแบบใหญ่โต อย่างไรก็ตาม การผลิตภาคเกษตรก็ยังคงเป็นการผลิตพื้นฐานเนื่องจากสนองอาหารอันจำเป็นสำหรับมนุษย์

10.2 สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อยู่สูงถัดจากชั้นจาตุมหาราชิกา เริ่มมีการรวมตัวกันเป็นเอกภาพขึ้น มีเทพเจ้าใหญ่องค์เดียวได้แก่พระอินทร์ มีการผลิตและการปกครองที่ดูเป็นระเบียบและมีระดับสูงกว่า เทียบเท่ากับยุคอุตสาหกรรม โดยสวรรค์ชั้นนี้และพระอินทร์มีลักษณะเด่น 3 ประการได้แก่ 1) การมีดาบทิพย์ของพระอินทร์ สามารถตรวจตราและติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ ทั้งยังมีระบบแจ้งเตือน ได้แก่ทิพย์อาสน์ เหล่านี้เป็นการป้องกันและรักษาระบบให้มั่นคง 2) มีพระวิศวกรหรือเทพบุตรที่เชี่ยวชาญในการช่างทั้งปวง เทียบได้เท่ากับมีเหล่าวิศวกรในการออกแบบสร้างและควบคุมเครื่องจักร สามารถทำการผลิตได้อย่างรวดเร็วกว่าการผลิตแบบใช้แรงงาน ความน่าอัศจรรย์ทางการผลิตแบบนี้เป็นความฝันของคนที่อยู่ในยุคเกษตรกรรมที่ต้องการให้การผลิตของตนทำได้จับใจดังเนรมิต 3) มีอาวุธร้ายได้แก่สายฟ้า ไว้สำหรับป้องกันสวรรค์

10.3 สวรรค์ชั้นยามา สวรรค์ชั้นนี้กล่าวบรรยายว่าอยู่สูงเกินพระอาทิตย์ ดังนั้นจึงมีมืดมิด เทวดามีแสงสว่างในตัว ตามความรู้ในปัจจุบันนั้นคงหมายถึงอยู่สูงกว่าชั้นบรรยากาศโลก ซึ่งเมื่อออกไปแล้วจะเห็นว่าบรรยากาศมืดมิด เทียบเคียงแล้วอยู่ในยุคอวกาศตอนต้น

10.4 สวรรค์ชั้นดุสิต เป็นสวรรค์ที่กล่าวกันว่าสวยงามมากและเป็นดินแดนแห่งพระธรรม เชื่อกันว่าผู้ที่มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าจะอยู่ในสวรรค์ชั้นนี้ และในขณะนี้พระศรีอริยเมตไตรยผู้ที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ต่อไปกำลังประทับอยู่ในสวรรค์ชั้นนี้ อาจเทียบเคียงได้ว่าระดับเทคโนโลยีปัจจุบันอยู่ในสวรรค์ชั้นนี้

10.5 สวรรค์ 2 ชั้น คือนิมมานรดีและปรนิมมิตวสวัตดี เป็นสวรรค์ที่มีอำนาจมากที่สุด เทียบกับระดับเทคโนโลยีแล้ว น่าจะเป็นสวรรค์หรือสังคมที่มนุษย์คิดจะสร้างขึ้นในอนาคต หากว่าแนวโน้มยังเป็นไปเหมือนที่ผ่านมา นั่นคือเทคโนโลยียังคงพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์สามารถเพิ่มพลังการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง ไม่มีสงครามนิวเคลียร์ และสิ่งแวดล้อมไม่เลวร้ายกว่าในปัจจุบัน จึงได้นำมากล่าวรวมกันไว้

ลักษณะเด่นของสวรรค์ 2 ชั้นนี้ได้แก่

1) การมีฤทธิ์อำนาจอย่างสูง ในสวรรค์ 4 ชั้นก่อนหน้านั้นหากต้องการสิ่งใดก็จะต้องมีช่างหรือวิศวกรมาช่วยสร้างหรือผลิตให้ แต่เทวดาใน 2 ชั้นนี้ สามารถเนรมิตของทุกอย่างได้ตามใจ

ทั้งสิ้น หนังสือไตรภูมิพระร่วง พรรณนาสวรรค์ชั้นนิมมานรดีไว้ว่า “ฝูงเทพดาที่อยู่ในชั้นนั้น ถ้าแลว่ามีใจปรารถนาจะใคร่หาอันใด ๆ ก็ดี เขาหากนฤมิตตนให้เป็นไปเองโดยใจรักเขาให้ได้ทุกประการ” นั่นคือมีพลังอำนาจในตัวอย่างสูง สวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตติ ยังมีอำนาจสูงไปกว่านั้นอีก หนังสือไตรภูมิพระร่วงบรรยายว่า “อันว่าชั้นฟ้าหกนี้ได้ ประเสริฐด้วยสุขสมบัติยิ่งชั้นฟ้าทั้งหลายแล มิจะใคร่ได้สรรพทิพย์โภชนาหารสิ่งใด ๆ ก็ดีแล มีเทพดาองค์อื่นหากมานฤมิตเป็นสิ่งที่นั่นแลโดยใจทุกประการ” นั่นคือเพียงแต่คิดหรือเอ่ยปากว่าต้องการอะไรก็มีเทพดาอื่นหรือเครื่องจักรอัตโนมัติมาผลิตให้

2) เป็นสวรรค์ที่จริยธรรมเดิมหรืออิทธิพลทางศาสนาน่าจะลดลง ทั้งนี้ตีความจาก ก) สวรรค์ทั้ง 2 ชั้นนี้อยู่เหนือชั้นดุสิตซึ่งเป็นที่ประทับของผู้ที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า น่าจะหมายถึงว่าสวรรค์ 2 ชั้นนี้ มีอำนาจทางวัตถุสูง ทำให้จิตสงบได้ยาก เหมือนกับประเทศที่มีอำนาจทางวัตถุสูง เกิดความหวั่นไหวและหวาดระแวงง่าย เกรงว่าสมบัติและอำนาจของตนจะสูญหายไป ข) สวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตติแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งปกครองโดยเทวดา อีกส่วนหนึ่งปกครองโดยพระยามาร ดังนั้น ถึงแม้ว่ามนุษย์สร้างเครื่องจักรและระบบคอมพิวเตอร์ที่คิดได้ดีกว่าคน แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้พ้นอำนาจของมาร ในนิยายวิทยาศาสตร์ได้วาดภาพสังคมอนาคตที่ยังคงมีสงครามและการเบียดเบียนก่อเวรกัน เช่น สงครามระหว่างดวงดาวหรือสตาร์วอร์ เป็นต้น

พระยามารที่อยู่ในสวรรค์ชั้น 6 นี้ ตามตำนานกล่าวกันว่ามียุทธิมาก บางครั้งอาละวาดถึงพรหมโลกชั้นรูปพรหม เทวดาชั้นที่ต่ำกว่าต่างหวาดกลัวระย้อ เช่นพระอินทร์เมื่อเห็นพระยามารถึงกับหนีไปอยู่ขอบจักรวาล เมื่อพระพุทธองค์จะตรัสรู้ธรรมอันประเสริฐ พระยามารนี้เองได้ยกกองทัพมาขัดขวาง เป็นการต่อสู้ระหว่างธรรมะกับมารที่น่าตื่นตาตื่นใจที่สุดครั้งหนึ่ง อนึ่ง การที่มีพระยามารอยู่ในสวรรค์ชั้นสูงสุดของกามาวจร น่าจะแสดงว่ามีมารใหญ่น้อยแฝงอยู่ในสวรรค์กลุ่มนี้ทุกชั้น รวมทั้งในโลกมนุษย์เอง

11. ธรรมะกับมาร และการขายวิญญาณเพื่อความรูู้

นับเป็นพันปีมาแล้ว ที่มนุษย์ได้เห็นอันตรายของความรู้และเทคโนโลยีที่จะมาทำให้จิตใจตกอยู่ใต้อำนาจของมารหรืออำนาจฝ่ายต่ำ ในช่วงก่อนการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ คำเดิอนั้นมักอยู่ในคำสอนทางศาสนาและลัทธิ เช่นในคติพุทธกล่าวถึงพระยามารที่อยู่ในชั้นสูงสุดของสวรรค์กามาวจร ในคติคริสต์มีตำนานมนุษย์คู่แรกในสวนสวรรค์อีเดน อีฟถูกมารล่อลวงให้กินผลไม้แห่งความรู้ โดยหวังว่าจะมีความรู้ผิดรู้ถูกเท่าเทียมพระผู้เป็นเจ้า จนกระทั่งถูกขับออกจากสวรรค์ คติทางเต๋าสอนการไม่ทำ ได้แก่การไม่ทำสิ่งที่ขัดต่อระเบียบฟ้าและทำลายสมดุลของสิ่ง เมื่อเกิดปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 16 เสียงเตือนถึงอันตรายของความรู้นี้ยิ่งกระชั้นขึ้น ใน ค.ศ.1580

(พ.ศ.2123) มีผู้รวบรวมตำนานพื้นบ้านของเยอรมันขึ้นเป็นเล่มชื่อ “ประวัติศาสตร์ของดร.โยฮันน์ เฟาสท์” อันเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับดร.โยฮันน์ เฟาสท์ซึ่งเป็นนักเวทมนตร์ นักศึกษาดวงดาว และนักเล่นแร่แปรธาตุ ผู้ได้ขายวิญญาณของตนให้แก่ปีศาจ เพื่อแลกกับความรู้และการมีอำนาจ ในที่สุดถูกปีศาจนำไปลงนรก นักเขียนบทละครชาวอังกฤษคริสโตเฟอร์ มาร์โลว์ ได้นำไปเขียนเป็นบทละครชื่อ ดร.เฟาสต์ (ตีพิมพ์ ค.ศ.1602) โยฮันน์ เกอเธ่ นักเขียนและนักคิดที่ยิ่งใหญ่ชาวเยอรมันได้เขียนบทละคร “โคกนาฏกรรมของเฟาสท์” 2 ตอน (ค.ศ.1808,1832) และโรมัส มานน์ นักเขียนชาวเยอรมัน ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม เขียนนวนิยายชื่อ “ดร.เฟาสต์” (ค.ศ.1947) บรรยายถึงนักดนตรีที่ทำสัญญากับปีศาจเพื่อแลกกับความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ขึ้นใหม่ที่ติดค้างอยู่ ในกรณีของโรมัส มานน์ ผู้ได้ผ่านสงครามโลกครั้งที่สอง เห็นว่าความเจริญของอารยธรรมตะวันตกที่ตั้งอยู่บนฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญนั้น ในที่สุดจะนำความวิบัติมาให้ ซึ่งพ้องกับนักประวัติศาสตร์ที่มีชื่อหลายท่านที่มองเห็นความเสื่อมของอารยธรรมตะวันตก

ใน ค.ศ.1818 นักเขียนสตรีผู้หนึ่งได้เขียนนวนิยายอันเป็นที่รู้จักดีชื่อ “แฟรงเกนสไตน์/โพรมิธีอุสสมัยใหม่” กล่าวถึงแฟรงเกนสไตน์ที่เป็นนายแพทย์ได้สร้างชีวิตโดยนำลมแห่งชีวิตใส่ไปในศพ ทำนองเดียวกับพระเจ้าสร้างมนุษย์ แต่แฟรงเกนสไตน์ไม่ได้เอาใจใส่ดูแล จนชีวิตนี้อาละวาดฆ่าผู้คน รวมทั้งภรรยาของแฟรงเกนสไตน์เอง

เฮอริเบิร์ต มาร์คิว นักปรัชญาสหรัฐเชื้อสายเยอรมัน ได้เสนอใน ค.ศ. 1967 ว่าในสังคมอุตสาหกรรมตะวันตกที่มีความอุดมสมบูรณ์ก้าวหน้าขึ้นได้เกิดความก้าวร้าวและความพึงพอใจทางเทคโนโลยีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าเทคโนโลยีได้สร้างอำนาจใหม่ให้แก่มนุษย์ในการแสดงความก้าวร้าว จากเดิมที่ใช้พลังกำลังร่างกายของตน มาสู่การใช้เครื่องจักรที่มีพละกำลังและเป็นแบบอัตโนมัติขึ้นเรื่อย ตัวอย่างเช่น จรวดและซีปนาอูธ และที่พบเห็นในชีวิตประจำวันได้แก่รถยนต์ ความก้าวร้าวที่ผ่านเครื่องจักรนี้ ทำให้ความรู้สึกกับผิดชอบส่วนบุคคล เช่นรู้สึกที่ตนเองไปฆ่าเขา ความรู้สึกกับผิดชอบชีวิตหรือมโนธรรม ไปจนถึงความสำนึกผิดเล็กน้อยถอยลง รูปแบบการก้าวร้าวใหม่ทำให้เกิดการทำลายล้างใหญ่หลวงโดยไม่ต้องทำให้มือเปื้อนเลือด ร่างกายสกปรก จิตใจต้องรู้สึกที่ถูกกล่าวโทษ มาตรการรู้สึกสะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ จากนั้นนำไปสู่การแตกสลายของค่านิยมว่าด้วยความจริง การกล่าวเท็จหรือพูดความจริงก็ไม่ต่างกัน สังคมก้าวไปสู่การฆ่าตัวตายหรือทำลายตนเอง

ในปัจจุบัน มีขบวนการยูติธรรมโลก ในนี้มีการเคลื่อนไหวเพื่อพิทักษ์และฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม เรียกร้องให้แก้ไขปัญหามลภาวะทางสังคม คัดค้านสงคราม ต่อต้านอาหารตัดแปลงยีน เป็นต้น กล่าวโดยรวมก็คือ คัดค้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสุขสำหรับคนส่วนน้อย แต่สร้างทุกข์

แก่คนจำนวนมากและทำลายสภาพแวดล้อมอย่างรุนแรง

เทคโนโลยีจึงไม่ใช่เรื่องของความรู้ทางเทคนิคและการจัดการล้วน ๆ แต่เป็นเรื่องของ คำสอนของธรรมะกับมารวมอยู่ ว่าความรู้เหล่านั้นได้มาด้วยการขยวิญญูณให้แก่ปีศาจหรือไม่

ธรรมะและมารสอนอะไร ในการดำเนินชีวิตในโลก อาจกล่าวได้ว่าธรรมะและมารสอน ตรงข้ามกันอยู่หลายประการ ซึ่งเห็นได้ว่าคำสอนของมารนั้นมีเสน่ห์ดึงดูดใจ ทำให้ผู้คนยินยอม ขยวิญญูณของตน ได้แก่ 1) ขณะที่ธรรมะสอนความยากจน มารสอนความมั่งคั่ง ความยากจนนี้ หมายถึงการยังชีพด้วยปัจจัยที่น้อยที่สุด ซึ่งคติพุทธกล่าวว่ามี 4 ประการได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค โดยทุกปัจจัยจะต้องใช้เท่าที่จำเป็น ไม่เลือกจุจี มารสอนความมั่งคั่ง การยังชีพด้วยปัจจัยที่มากที่สุดหรูหราที่สุด ในข้อนี้ดูเหมือนว่ามารจะมีชัยชนะอย่างเห็นได้ชัด เพราะปัจจุบันดูจะเห็นว่าความยากจนเป็นความชั่ว และความมั่งคั่งร่ำรวยเป็นความดี 2) ธรรมะ สอนความพอเพียงหรือสันโดษ มารสอนการสะสมเพิ่มพูน ไม่ยอมพอเพียง 3) ธรรมะสอนเรื่อง การบริจาค การแบ่งปัน มารสอนเรื่องการครอบครอง กำไรและความละโมบ (Greed) ในเรื่องนี้ มารก็ดูจะมีชัย โดยมีการสอนกันในชั้นเรียนว่าความละโมบเป็นของดี ทำให้เศรษฐกิจเติบโต ก้าวหน้า 4) ธรรมะสอนสวรรค์ทางจิตวิญญูณ มารสอนสวรรค์ทางวัตถุ 5) ธรรมะสอนศรัทธาใน สิ่งที่สูงส่งดั่งาม มีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาถึงความสูงส่งดั่งามนั้นได้ มารสอนการ เยาะหยันเห็นว่ามนุษย์ไม่สามารถพัฒนาถึงความสูงส่งดั่งาม 6) ธรรมะสอนความรู้ที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้ในการปลดเปลื้องความทุกข์ ความรู้ในการเข้าใจและควบคุมตนเอง มารสอนความรู้ในการ เสพสุข ถึงแม้ว่าจะเป็นการเล่นเสพสุขในความทุกข์ของตนเองและผู้อื่น มารสอนความรู้ในการเข้าใจ และควบคุมชกโยมีอำนาจเหนือผู้อื่น

ความรู้และเทคโนโลยีเมื่อตกอยู่ในอำนาจของมารจะมีการแสดงออกที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) เกิดการผลิตที่ทำลายธรรมชาติและความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ได้แก่การผลิตที่มาก เกินกว่าความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และการผลิตที่แยกผู้ผลิตออกจากผลผลิต เกิดการแปลกแยกในการทำงาน เป็นการผลิตเพื่อแสวงหากำไรไม่ใช่เพื่อสนองความต้องการอัน จำเป็นของสังคม 2) เกิดการบริโภคนิยมที่ทำลายธรรมชาติและความเป็นมนุษย์ การบริโภคนิยมเพื่ออวด รวย 3) เกิดสภาพแวดล้อมที่แออัด เช่นชุมชนแออัด ความแออัดในเมือง การกระตุ้นปลูกประสาท อยู่ตลอดเวลา ทั้งจากเสียง การเคลื่อนไหว ไปจนถึงการใช้ยา 4) การสร้างอาวุธที่ล้างโลกได้

12. เทคโนโลยีขั้นสูงกับจริยธรรมใหม่

เทคโนโลยีในระยะสองร้อยปีมานี้ได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นเทคโนโลยี ขั้นสูง ซึ่งมีอำนาจและผลกระทบสูงมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน แต่การพัฒนาของเทคโนโลยี

ดังกล่าว ถูกชี้นำด้วยค่านิยมและทัศนคติ หรือจริยธรรม 2 ชุดที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ชุดแรก “ชีวิต อิศราภาพ และการแสวงหาความสุข” เน้นการมีเสรีของชีวิตบุคคลในการเสพสุขหรือสนุกสนานใน กามอย่างเต็มที่ ชุดที่สองได้แก่ “ประสิทธิภาพ การแข่งขัน อำนาจและกำไร” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของความละโมภ

การสนุกสนานในกามอย่างเต็มที่และความละโมภนี้ ทำให้จิตวิญญาณของมนุษย์เศร้า หมองได้โดยง่าย สร้างการเติบโตที่ไร้ทิศทาง ทำลายความสมดุลธรรมชาติจนยากที่จะฟื้นฟู ทำลาย ความเป็นมนุษย์โดยการคำนึงถึงอำนาจและกำไรอยู่เหนือชีวิต ในที่สุดอาจทำลายเผ่าพันธุ์มนุษย์ ได้ มีปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นแนวโน้มนี้เด่นชัดขึ้นทุกที ดังนั้นในท่ามกลางเทคโนโลยี มนุษย์จึง ต้องการค่านิยมและทัศนคติหรือจริยธรรมใหม่ ซึ่งก็คือการฟื้นฟูจริยธรรมเดิมขึ้นมาใช้ใหม่ในยุค ปัจจุบัน จริยธรรมใหม่นี้ควรที่จะได้เข้ามาแทนที่ค่านิยมและทัศนคติ 2 ชุดแรก โดยจัดให้การ การศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย จริยธรรมใหม่ได้แก่ การแบ่งปัน การไม่ก่อเวร ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น และการรู้ทันโลก ซึ่งจะสามารถสร้างสวรรค์ที่ใช้พลังงานน้อยที่สุด จึงมีที่เหลือนบนสวรรค์สำหรับทุกคน และสร้างโลกทั้งโลกให้กลายเป็นสวรรค์ได้ หากไม่อาศัย จริยธรรมใหม่ เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นจนมนุษย์สามารถสร้างสวรรค์ที่ไกลเกินดวงอาทิตย์ไปแล้ว ก็ไม่อาจยุติสงคราม การก่อเวรเบียดเบียนกัน เป็นการสร้างสวรรค์เฉพาะตน ก่อนรบกวนผู้อื่น ใน ที่สุดแล้วก็ทำให้โลกทั้งโลกกลายเป็นนรกสำหรับทุกคน

บทลงท้าย

มีพุทธดำรัสว่า “พวกเทวดาทั้งหลาย ทั้งในชั้นดาวดึงส์ ชั้นยามา ชั้นดุสิต ชั้นนิมมานรดี และชั้นวสวัตตี ล้วนผูกมัดตรึงอยู่ด้วยเครื่องผูกคือกามคุณ ต้องกลับไปสู่อำนาจของมารอีก. โลก ทั้งโลกร้อนเปรี้ยว. โลกทั้งปวงเป็นคว้นกลุ้ม. โลกทั้งปวงลุกโพลงๆ. โลกทั้งปวงไหวโยกแยกอยู่. ที่ใด มีมารไปไม่ถึง ที่นั่นไม่หวนไหว ที่นั่นไม่โยกแยก ที่นั่นไม่ใช่ที่เหี่ยวบุดูชน. มารเคย, ใจเรายินดีใน ที่นั่นเสียแล้ว.

เอกสารอ้างอิง

ตำราคณะธรรมทาน, กอง. แปลและร้อยกรอง. (2502). **อริยสัจจากพระโอรุ ภาค 3: ความจริง**

อันประเสริฐ คือความดับไม่เหลือของทุกข์. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์ธรรมทาน.

ศิลปากร, กรม. (2528). **วรรณกรรมสมัยสุโขทัย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์หัตถศิลป์.

อนุช อภาภิรม. (2543-2544). “ความรู้กับสวรรค์” **มติชนสุดสัปดาห์.**

African ape-man’s hand unearthed, www.news.bbc.co.uk

Early Humans, www.pbs.org

Homo/Australopithecus habilis, www.modernhumanorigins.com

Lierman, Daniel E., **Another Face in our Family tree,** www.nature.com

Paleoanthropology: Hominid Family History (revised 11 April 2002), www.cogweb.ucla.edu

The Leakey Foundation, www.leakeyfoundation.org